

Jaki był właściwie ten Ondraszek?

Data publikacji: 30.07.2018 12:00

"Wisi zbójnik, wisi za poślednie ziobro". Dokumenty dotyczące najsylniejszego śląskiego zbójnika w Książnicy Cieszyńskiej

Postać Ondraszka, najsylniejszego zbójnika ze Śląska Cieszyńskiego przedstawił słuchaczom kolejnego spotkania cyklu „Cymelia i osobliwości w zbiorach Książnicy Cieszyńskiej” w piątkowe popołudnie 27 lipca Krzysztof Kleczek.

Punktem wyjścia do prelekcji był znajdujący się w zbiorach Książnicy dokument "Sprawozdania i oświadczenia w sprawie przebiegu przesłuchania Jerzego Juraszka i trzech innych zbójników z państwa frydeckiego przez sąd ławniczy w Cieszynie w 1716 r.". Jak jednak podkreślał prelegent, w samym protokole z przesłuchania Juraszka – zabójcy Ondraszka o tym ostatnim informacji jest niewiele. W ogóle rzeczowych, historycznych informacji i dokumentów dotyczących legendarnego zbójnika jest bardzo mało. Wiadomo, że był on synem wójta Janowic – miejscowości koło Frydka-Mistka dziś leżącej w granicach republiki Czeskiej. Ale już nawet nazwisko nie jest jednoznacznie stwierdzone. Jedne źródła podają nazwisko Andrzeja (Ondrę) Szebesta, natomiast inne odwołują się do nazwiska Fucimian. Przyjęło się podawać, że wójtem Janowic był Andrzej Szebesta, a urząd po nim w 1709 roku przejął jego młodszy syn, młodszy brat Ondraszka – Jan. Na tej podstawie wnioskuje się, że Ondraszek już wtedy wiodł życie zbójnika, gdyż zwyczajowo urząd przypadł pierworodnemu synowi. Skąd jednak rozbieżność nazwisk? Otóż w księdze parafii w Dobrej koło Fradka, do której wówczas należały Janowice istnieje zapis z 13 września 1680 roku Ondry – syna Ondry – wójta z Janowic i jego żony Doroty. Natomiast w latach 30-tych XX wieku ustalono, że na przełomie XVII i XVIII wieku w Janowicach dziedzicznie wójtostwo piastował nie ród Szebestów, a Fucimianów.

Wiadomo za to, gdzie zbójnik zginął z rąk własnego towarzysza, członka swej zbójczej bandy Juraszka. W karczmie w Świadnowie. I wokół śmierci tej, jak i życia Ondraszka narosło tyle legend, że dziś trudno oddzielić postać z romantycznych podań od autentycznego człowieka.

Tak więc Ondraszek to dziś przede wszystkim romantyczny ludowy bohater literacki. Jego postać opisana jest przez Aleksandra Boruckiego, Adolfa Fierli, Emanuela Grima, Pawła Kubisza, Zofię Kossak, Gustawa Morcinka czy Roberta Zanibala. Śpiewano o nim ballady, mit Ondraszka znajdziemy np. w muzyce Stanisława Hadyny. Różne też istnieją wyobrażenia Ondraszka. Jedne ryciny przedstawiają go bardziej w stylu podhalańskiego Janosika, inne bardziej oddają wizerunek beskidzkiego górala. Kilka takich obrazów zaprezentował na slajdach podczas prelekcji Kleczek. Natomiast wspomniany protokół można było obejrzeć w oryginale. Kto jednak chciałby zapoznać się bliżej z jego treścią, sięgnąć może po tłumaczenie Ludwika Brożka dostępne w wersji elektronicznej zarówno w Książnicy Cieszyńskiej, jak i w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.

(indi)